

Fen ve sanat kurallarına aykırı olarak yapılan binanın çökmesi sonucu ortaya çıkan zarar ve ziyandan yüklenici ile birlikte muayene ve kabul komisyonu da sorumluluğu

-KARAR-

Yargıtay 15. HD.

Esas-Karar: 248-2683 İçtihat

Tarihi : 21.05.1992

Malatya-Doğanşehir Sürgü Temel Eğitim Okulu 27 milyon lira keşif bedelli inşaatını%21.35 indirimle ve 24.10.1980 günlü sözleşmeyle, işin keşif bedeli %30'u aştığı için kalan kısmının yapımını da 17.820.000 TL bedelle ve 07.06.1982 tarihli sözleşmeyle davalılardan Aâ€¦.. üstlenmiş, davacı idare mensuplarından Fâ€¦â€¦. işin kontrol amirliğini, Oâ€¦â€¦. kontrol mühendisliği görevini yürütmüş, aynı zamanda Malatya Yapı İşleri Bölge Müdürü olan şâ€¦â€¦. ile diğer davalılar da 19.01.1983'te geçici, 19.01.1984 tarihinde de kesin kabulü yapmışlardır.

Yörede 05.05.1986 ve 06.06.1986 günlerinde vuku bulan deprem sonucu bina çökmüş, davacı idarece inşaatın projesine, fen ve sanat kurallarına aykırı yapılması sonucu çöktüğünden ve 1987 yılı birim fiyatlarıyla aynı bina 190 milyon liraya yapılacağından zararın tazmini yükleniciden istenilmiş, alınan

red cevabı üzerine 19.09.1988'de açılan davada 1988 yılı birim fiyatlarına göre 360 milyon liranın banka iskonto faiziyle birlikte yüklenici ve işin yapımıyla kabulünde kusurlu görülen idare mensubu diğer davalılardan müteselsilen tahsili talep edilmiştir.

Davalılardan yüklenici, yapım ve malzeme hatasından değil, zeminde su seviyesinden ve projeden kaynaklanan zarardan sorumlu olmadığını; Fâ€¦İâ€¦.., proje hatası bulunduğunu, diğer davalılar görünürdeki ayıplardan sorumlu olduklarını bildirip davanın reddini istemişler; içlerinden Kâ€¦ ise davaya cevap vermediği gibi duruşmalara da girmemiştir.

Mahkemece yaptırılan bilirkişi tetkikatı sonunda çökmenin, yapım hatasından kaynaklandığı kabul edilmiş, zararın doğmasından sonra makul sürede hesaplanan zarar karşılığı 190 milyon liranın yasal faiziyle birlikte yükleniciden tahsiline karar verilmiş; diğer davalıların tümü için istem reddedilmiş, karar davalı vekilince temyiz edilmiştir.

1- Dosyadaki yazılara, toplanan delillere, özellikle zarar miktarı 1987 yılı birim fiyatlarıyla belirlenmiş olup, davalı yükleniciden aynen ifa istenildiğinde bu miktar, davacı Bakanlıkça bilinebilir iken, dava tarihine kadar beklenilip makul süre aşılma suretiyle zararın artışına sebebiyet verilmiş olmasına göre aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan sair temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2- Bilirkişi tetkikatında başlangıçta öngörülen beton kalitesinin B225'ten daha sonra B160'a indirilmiş olmasının çökmede etkili olmadığı, çökmenin malzeme ve işçilik hatasından kaynaklandığı, özellikle kolonlarda demir filizlerinin kısa tutulmasının ve belli aralıklarla olması gereken etriyelerin daha geniş aralıklarla konulmasının, betonun da -hakedişler B160'tan tanzim edilmesine rağmen- B60 ve B70 kalitesinde dökülmesinin çökmeye sebep olduğu saptanmış, ihale ve inşaatın proje detayları olmadan yaptırıldığı, aplikasyonda yeterince hassas davranılmadığı,

hazırlık ve kontrol işlem ve işlerinin arzulan biçimde yerine getirilmediği belirtilmiş, mahkemece de yüklenicinin kusurlu olduğu ve -özen borcunu yerine getirmediğinden- sözleşmeden doğan sorumluluğu kabul edilmiş, idare görevlileri hakkında -işlerinde bilirkişilerce kusur izafe edilenler de olduğu halde- inandırıcı neden gösterilmeden dava reddedilmiştir.

Oysa; sözleşme tarihinde yürürlükte bulunan 2490 S.K. 72. maddesine, bu kanun gereğince görevlendirilen cümle memurlarla komisyon üyeleri, görevlerini kanun icaplarına göre yapmamalarından doğacak zararın tazminiyle mükelleftirler. Öte yandan 5 Eylül 1979 tarihli ve 16745 sayılı Resmi Gazetede yayımlanıp aynı gün yürürlüğe giren Bayındırlık İşleri Kontrol Yönetmeliğinin 8 ve ardından gelen maddeleri hükümleri uyarınca da kontrol mühendisi ve kontrol amirleri, kendilerine verilen işlerin sözleşme ve eklerine, şartnamelere, fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmasından ve bunların sonuçlarından sorumludurlar. Sözleşme tarihi itibarıyla uygulanan -06.11.1936 tarihli ve 3452 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan- **Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinde ise geçici ve kesin kabullerin ne şekilde yapılacağı arüzamik şekilde açıklanmış, işin amacına uygun yapılıp yapılmadığının kontrolü için kabul heyetine, betonu kırıp numune alabilme yetkisi dahi tanınmıştır (m.39/19). Devlete ait akçalı iş ve işlemlerin sağlıklı yürütülmesi için getirilen düzenleyici bu kurallar bir yana, kabul heyetinde yer alan davalılardan şâh. yanı zamanda Yapı İşleri Bölge Müdürü olarak da o yörede Bakanlığın üst düzey yöneticisi sıfatıyla genelde işlerin amacına uygun ve düzenli yürütülmesinden sorumludur.**

Teslim alınan eserin, zihinlerde iz bırakmayan bir depreme tahammül edemeyerek yok olmasına müncer olacak derecede ayıplı olması teknik kişilerce saptanmış ve mahkemece de kabul edilmiş, işin kontrol ve kabulü ile yükümlü kimselerin yetki ve sorumlulukları da, konusundaki mevzuat ile düzenlenmiş iken, bu kimselerin görevlerini hangi ölçüde yerine

getirdiklerini takdir ve sorumluluklarını tayin, hakimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukuki bilgiyle mümkün olup, bu konuda bilirkişiye başvurulması HUMK m.275 ile bağdaşmaz. Aksine düşünceyle alınan bilirkişi raporunda kendilerine kusur izafe edilenler hakkında bir neden gösterilmeden davanın reddedilmesi ise HUMK m.283 ve ardından gelen maddelerine uygun olmaz.

Bu haliyle olayda sözleşmeden doğan sorumluluk ile yasadan doğan sorumluluğun bir arada bulunması söz konusudur. BK m.50'de müteaddit kimselerin birlikte bir zarar ika etmeleri halinde müteselsilen mesuliyetleri hükme bağlanmış, 51. maddesinde de "müteaddit kimseler, muhtelif sebeplere (haksız muamele, akid, kanun) binaen mesul oldukları takdirde haklarında birlikte bir zarar vukuuna sebebiyet veren kimseler hakkındaki hükümlere göre muamele olunur" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre sözleşme veya yasadan dolayı sorumlu olan davalıların tümü doğan zarardan müteselsilen sorumludur. Orta yerde taleplerin yarışması, haklatı telahuku vardır. **Yüklenicinin eser sözleşmesinden dolayı tazminle sorumlu tutulması; ihalenin hazırlanmasında, kontrollük görevinin yerine getirilmesinde, eserin kabulünde, işin amacına uygun ve sağlıklı yürütülmesinde yeterince özen göstermeyen ve ihmalli davranan idare görevlilerinin yasadan doğan sorumluluklarını kaldırmaz.** Davalıların kendi aralarında teselsülün tam ya da nakıs yönü zarar gören davacıyı ilgilendirmez, bu husus davalılar arasında rücu hakkının kullanılmasında tartışılacak konudur. Anlatılan nedenlerle ve konusunda kararlılık kazanan Yargıtay İçtihatları da (4 HD-26.11.1959 T., 1958/8942 E, 1959/8498 K; 11.01.1960 T., E:949, K:215; HGK-01.12.1967 T., E: 208, K: 29; 03.02.1984 T., E: 4/1074, K: 64; 15 HD-28.11.1990 T., E: 2123, K: 5174) nazara alınarak yüklenici dışında kalan cümle davalılar hakkında da davanın kabulü gerekirken, görevleri gereğini hangi düzeyde yerine getirdikleri, ayıplarından ötürü eserin yok olması şeklinde ortaya çıkan maddi olayla belli kimselerin durumlarının takdiri, teknik kişilerin düşüncesine terk edilerek -ki, bazı

davalılar aleyhine olan düşünceye de sebepsiz itibar edilmeden- yazılı şekilde red kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, HUMK 428. maddesine hükmün bozulması gerekir.

3- Davada zarar karşılığı hüküm altına alınacak miktarın iskonto faiziyle tahsili talep edilmiş olup, bu talep daha az olan reeskont faizini de kapsadığı halde 3095 Sayılı Yasanın 2/3 ve TTK'nın 211. maddesi nazara alınmadan yasal faize hükmedilmiş olması da kabul biçimi bakımından doğru olmayıp bozma sebebidir."

Üye Notu : Yargıtayın kararında, özellikle; karar tarihinde yürürlükte olan mevzuata göre değerlendirme yapılarak; idare tarafından ihale ile yaptırılan işte, idari görevli kontrol mühendisi, kontrol amirleri, geçici ve kesin kabul tutanaklarını imza edenlerin de sorumluluğunun değerlendirilmiş olması hukuken önemlidir. Aynı husus 2886 S.K. m.86'da: "İhale, muayene ve kabul komisyon veya heyetlerinin başkan ve üyeleri ile diğer ilgililer, görevlerini kanuni gereklere göre tarafsızlıkla yapmadıkları ve taraflardan birinin zararına yol açacak ihmal ve kusurlu hareketlerde bulduklarının tespiti halinde haklarında disiplin cezası uygulanacağı gibi, fiil ve davranışlarının özelliğine göre ceza kovuşturması da yapılır. Ayrıca, tarafların bu yüzden uğradıkları zarar ve ziyan da kendilerine ödettirilir" şeklinde ve 4735 S.K. m.31'de: "Yapı denetimini yerine getiren idare görevlileri, denetim eksikliği nedeniyle işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmamasından ortaya çıkan zarar ve ziyandan on beş yıl süre ile yüklenici ile birlikte müteselsilen sorumludur. Ayrıca haklarında 28 inci madde hükümleri uygulanır" ve m.28/1'de: "Muayene ve kabul komisyonlarının başkan ve üyeleri, yapı denetim görevlileri ve ihtiyacın karşılanma sürecindeki her aşamada görev alan diğer ilgililerin, görevlerini kanuni gereklere uygun veya tarafsızlıkla yapmadıklarının, taraflardan birinin zararına yol açacak ihmalde veya kusurlu hareketlerde bulduklarının tespiti halinde, haklarında ilgili mevzuatları

gereğince disiplin cezası uygulanır. Ayrıca, fiil veya davranışlarının özelliğine göre haklarında ceza kovuşturması da yapılır ve hükmolunacak ceza ile birlikte tarafların uğradıkları zarar ve ziyan genel hükümlere göre kendilerine tazmin ettirilir” şeklinde düzenlenmiştir. Bu ahvalde yürürlükte olan 4735 S.K. mucibince yapı denetim görevlileri ile birlikte “muayene ve kabul komisyonlarının başkan ve üyeleri”nin de husule gelen zarardan sorumlu oldukları izahtan varestedir. Özellikle ihaleyle ifa edilen yapım işlerinde konu oldukça önemlidir.